

Başlık/ Title: Korece'deki 안/an/ ve 못/mot/ Olumsuzluk Zarflarının Türkçe Dilbilgisinde Karşılığı

Yazar/ Author

S. Göksel Türközü

Sibel Söğütlü

ORCID ID

0000-0003-2451-3241

0000-0003-2606-6684

Makale Türü / Type of Article: Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Geliş Tarihi / Submission Date: 14 Mart / March 2022

Yayına Kabul Tarihi / Acceptance Date: 21 Haziran / June 2022

Yayın Tarihi / Date Published: 30 Haziran / June 2022

Web Sitesi: <https://karedergi.erciyes.edu.tr/>

Makale göndermek için / Submit an Article: <http://dergipark.gov.tr/kare>

Uluslararası İndeksler/International Indexes

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

DRJI

EuroPub

MLA
International
Bibliography

Index Copernicus: Indexed in the ICI Journal Master List 2018 Kabul Tarihi
/AcceptanceDate: 11 Dec 2019

MLA International Bibliography:Kabul Tarihi /AcceptanceDate : 28Oct 2019

DRJI Directory of Research Journals Indexing: Kabul Tarihi /AcceptanceDate: 14 Oct 2019

EuroPub Database: Kabul Tarihi /AcceptanceDate: 26 Nov 2019

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

S. Göksel Türközü*
Sibel Söğütü*

Korece'deki '안/an/' ve '못/mot/' Olumsuzluk Zarflarının Türkçe Dilbilgisinde Karşılığı¹

Özet: Korece dilbilgisinde olumsuzluk ifadeleri dokuz sözcük türünden biri olan zarfların anlamlarına göre sınıflandırılmasıyla ortaya çıkan olumsuzluk zarflarıdır. Cümlede önüne geldiği yüklem anlamını aksi yönde etkileyen olumsuzluk zarfları '안/an/' ve '못/mot/' olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Türkçe dilbilgisinde olumsuzluk anlamını olumsuzluk eki olan -mA vermektedir ve sözcük türlerinden fiil türüne gelen ekler adı altında incelenmektedir. Korece'deki '안/an/' olumsuzluk zarfının Türkçede karşılığı yükleme gelen -mA ekiyle sağlanmaktadır. '못/mot/' olumsuzluk zarfı ise yeterlik fiilinin olumsuzluğu olarak incelenmektedir. Yeterlik fiilinin olumsuzluğu Türkçe fiil yapısında yer alan bileşik fiillerin bir kolu olarak işlenmektedir. Çalışmada öncelikle Korece olumsuzluk ifadeleri olan olumsuzluk zarflarının anlaşılması için zarflar konusu kısaca anlatıldıktan sonra olumsuzluk zarfları örnekleriyle ele alınacaktır. Ardından Korece olumsuzluk zarflarının Türkçe dilbilgisindeki karşılığı olan olumsuzluk eki -mA ve yeterlik fiilinin olumsuzluğu konusu örnek cümleler yardımıyla ele alınmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada Korece'de yer alan '안/an/' ve '못/mot/' olumsuzluk zarflarının Türkçedeki karşılığı dilbilgisel ve anlamsal yönden kıyaslamalı incelenerek iki dil arasındaki benzer ve farklı yönlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Korece, Zarflar, Olumsuzluk, Dilbilgisi

Turkish Grammar Equivalent of Negation Adverbs '안/an/' and '못/mot/' in Korean

Abstract: Negative expressions in Korean grammar are adverbs of negativity that emerge by classifying adverbs, one of the nine-word types, according to their meanings. Negative adverbs that adversely affect the meaning of the predicate in the sentence are divided into two as '안/an/' and '못/mot/'. In Turkish grammar, the meaning of negation is given by the negation suffix -mA and it is examined as suffixes to the verb type from word types. The Turkish equivalent of the negative adverb '안/an/' in Korean is provided with the suffix -mA. The negative adverb '못/mot/' is examined as the negative of the verb of competence. The negative of the verb proficiency is processed as a branch of the compound verbs in the Turkish verb structure. In the study, first of all, in order to understand the adverbs of negativity, which are negative expressions in Korean, the subject of adverbs will be briefly explained, and then it will be discussed with examples of adverbs of negativity. Then, the subject of the negative suffix -mA and the negative of the adequacy verb, which are the equivalents of Korean negation adverbs in

*S. Göksel Türközü, Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Kore Dili ve Edebiyatı AD. sgturkozu@erciyes.edu.tr Orcid No: 0000-0003-2451-3241

*Sibel Söğütü, Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Kore Dili ve Edebiyatı AD. sibelsogutlu@gmail.com Orcid No: 0000-0003-2606-6684

¹Bu makale, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Prof. Dr. S. Göksel TÜRKÖZÜ danışmanlığından tamamlanacak "Türkçe ve Korece Zarfların Anlambilimsel Karşılaştırılması" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

*This work was supported by the Core University Program for Korean Studies through the Ministry of Education of the Republic of Korea and Korean Studies Promotion Service of the Academy of Korean Studies (AKS-2019-OLU-2250002)

Turkish grammar, will be tried to be discussed with the help of sample sentences. In this study, it is aimed to reveal the similarities and differences between the two languages by comparatively examining the Turkish equivalents of the '안/an/' and '못/mot/' negation adverbs in Korean in terms of the grammatical and semantic aspects.

Keywords: Turkish, Korean, Adverbs, Negation, Grammar

1. Giriş

Dilbilimin alt alanlarından biri olan biçimbilim, sözdizimi ve hatta anlambilimde olumsuzluk anlamı veren ifadeler çeşitli araştırmacılarca değişik yönlerden incelenmiştir.

"Dilbilimde olumsuzluk çalışmalarının geçmişi 1980'li yıllara dayanmaktadır. 1990'lı yıllardan sonra ilk olarak psikologların ilgisini çeken bu kavram sonrasında Wason ilk olmak üzere Eifermann, McMahan, Gough ve Slobin gibi bazı araştırmacılarca konu olarak ele alınmıştır. Bu araştırmacıların çalışmaları sonucunda ortak olarak kararlaştırılan yargı olumsuzluk kavramının olumluluk kavramından daha zor anlaşıldığıdır. Bütün dillerde cümleyi fiille bağlantılı bir şekilde sözdizimsel ve anlambilimsel yönden olumsuz yönden etkileyen ifadeler vardır. Bu yöntem Payne'den itibaren dilbilim kaynaklarında 'standart olumsuzluk' şeklinde yer alırken Miestamo bu standart olumsuzluk yönteminin fiil cümlesini olumsuz yönden etkileyen ifadeler sayesinde olduğunu ifade etmektedir."²

Cümledeki eylemin gerçekleşmeyeceği anlamını ifade etmek amacıyla kullanılan dilbilgisel ek veya sözcükler her dilde farklılık gösterebilmektedir. "Platon, sözcük türlerinin sınıflandırılmasına katkıda bulunduğu gibi dilbilim alanındaki olumsuzluk konusunu da öteki temelinde araştırarak evrensel olumsuzluk ifadesi sayılan 'not' yapısından başka var olan diğer ifadeleri bulmaya çalışmıştır."³ "İtalyancanın dilbilgisi yapısında olumsuzluğu karşılayan fiilin önüne gelen (*non*) olumsuzluk ifadesidir. Diğer yandan Fransızcanın dil bilgisinde fiilin önüne gelen (*ne*) olumsuzluk ifadesi ile beraber (*pas*) olumsuzluk belirteci birleşmelidir. Almanlar olumsuzluğu dilbilgisi yapısında (*nicht*) olumsuzluk belirteci ile göstermektedir."⁴ Korece'de 'olumsuzluk' anlamı zarfların anlam bakımından alt sınıflara bölünerek oluşturduğu olumsuzluk zarflarıyla sağlanmaktadır. "Olumsuzluk zarflarının amacı cümlede önüne geldiği

² Erkan Hirik, "Anlam Değiştirme Aracı Olarak Olumsuzluk Eki -mA", *Karadeniz Araştırmaları*, 44 (Kış 2015): 169-172. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRrMk16WTNOdz09>

³ Pelin Seçkin, "Türkçede Dilsel Bir Kategori Olarak Olumsuzluk" (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2018), 4.

⁴ Erkan Hirik, "Türkiye Türkçesinde Olumsuzluk Eki" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, 2010), 15.

sözcük türüne olumsuzluk anlamı katarak cümle içinde yer alan eylemin özne tarafından gerçekleşmeyeceği veya gerçekleştirmek için yetenek ya da imkânının olmadığını göstermek amacıyla. Korece olumsuzluk zarfı ‘안/an/’ ve ‘못/mot/’ cümle içinde kullanıldığında ‘안/an/’ niyet kipinin olumsuzu, ‘못/mot/’ ise –abil/-ebil olumsuzu anlamını karşılama görevi görmektedir.”⁵ “Korece olumsuzluk zarfının karşılığı Türkçe dilbilgisinde –mA olumsuzluk eki ve yeterlik fiili olan –abil/-ebil ekinin olumsuzu –ama/eme olarak karşımıza çıkmaktadır.” Her iki dilin yapısında da kendine yer bulan ‘olumsuzluk’ kavramında biçim ve anlam bakımından benzerlik gösterse de sınıflandırma açısından farklılık olduğu görülmektedir.

“Türkçe ve Korece’nin de yer aldığı Ural-Altay dil ailesindeki dillerde bazı ses, sözcüklerin dizilişi ve yapı bakımından benzemesiyle birlikte yine bazı sözcüklerin benzerliği ve aynı olması bulunan özelliklerinden birkaçıdır. Bu özellikleri kabul ederek Ural-Altay dil ailesindeki dillerin akraba olduğunu savunan Poppe, Menges ve Ramstedt gibi bilim insanlarının aksine Doerfer, Clauson ve Bang adlı araştırmacılar bu diller arasında akrabalık olmadığını, birbirleriyle olan yakınlık ve benzerliğin ödünç alınan unsurların yanı sıra kültürel ilişkilerden meydana geldiği görüşündedir.”⁶

Söz konusu çalışma ile dilbilgisindeki olumsuzluk kavramı Korece ‘안/an/’ ve ‘못/mot/’ olumsuzluk zarflarının Türkçe dilbilgisindeki karşılıkları ile arasındaki benzer ve farklı yönler dilbilgisel ve anlambilimsel perspektiften analiz edilerek Ural-Altay dil ailesindeki dillerin akraba olup olmadığı konusuna dair literatürde yapılan çalışmalara katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

2. Korece’de Zarflar

Dildeki en küçük yapı taşlarının birleşerek ortaya çıkardığı sözcükler cümle içindeki görevleri göz önüne alınarak sınıflandırmalar yapılmıştır.

“Sözcüklerin sınıflandırılması ilk kez Platon tarafından yapılan ad ve eylem şeklinde Antik Yunan kaynaklarında görülmektedir. Sonrasında bu konu üzerine çalışan bilim insanlarından biri olan Aristo ise ad ve eylem sınıflandırmasına yeni bir kol ekleyerek indeclinables’i ele almıştır. Fakat günümüzde kabul edilen sözcük sınıflandırmasını milattan önce 100 yılında

⁵고영근 & 구분관(Go Yionggın & Gu Bongvan), *우리말 문법론(Korece Dilbilgisi)* (서울: 집문당, 2008), 132.

⁶Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim* (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları,2003), 113.

yapan Dionysius Thrax'tır. Thrax sözcük türlerini ad, zamir, artikel, partisib, eylem, zarf, edat ve bağlaç olarak ayırmış ve günümüzdeki dilbilim alanında kullanılan sözcük türlerinin temelini atmıştır."⁷

2.1. Yapılarına Göre Korece Zarflar

"Korece'de sözcük türleri isim, isim niteleyicisi, cosa, zamir, fiil, sıfat, zarf, sayı ve ünlem olmak üzere dokuz gruba ayrılmaktadır."⁸ "Korece'de dokuz gruba ayrılan bu sözcükler arasında zarfların cümle içindeki görevi fiil, sıfat gibi çekimli sözcüklerin yanı sıra zarfları ve cümlenin tamamını nitelemektir."⁹ "Korece dilbilgisinde zarflar yapı ve anlam bakımından iki gruba ayrılmıştır. Buna göre zarflar yapılarına göre basit zarflar, diğer kelimelere(isim, fiil vb.) yapım eki gelerek oluşturulan türetilmiş zarflar ve fiil çekim ekiyle zarflaştırılan sözcükler şeklindedir."¹⁰ Basit zarflar kök olarak hiçbir ek almayan yalın halde bulunan zarfların oluşturduğu gruptur. İkinci grupta zarflaştırma eki alarak türetilmiş zarflar mevcuttur ve son grupta fiil çekim eki olan '-게/ge/' ekinin sözcüğe eklenmesiyle oluşan zarflar yer almaktadır.

Tablo 1.Korece Yapılarına Göre Zarflar & Aldıkları Ekler

Korece Yapılarına Göre Zarflar & Aldıkları Ekler	Basit Zarflar	Yapım Eki Alarak Türetilmiş Zarflar	Fiil Çekim Ekiyle Zarflaştırılan Sözcükler
-오/i/, -리/ri/, -히/hi/, -로/lo-ro/, Sözcüklerin tekrarlanması	X	O	X
'-게/ge/'	X	X	O

2.1.1. Basit Zarflar

"Zarf olarak görevlendirilen sözcük hiçbir ek almamaktadır.
얼른/ollın/çabuk/, 늘/nıl/her zaman/, 여간/yogan/normalde/,"

⁷Süer Eker, *Çağdaş Türk Dili* (Ankara: Grafiker Yayınları, 2005), 388.

⁸ I Ik Sop, Sang Ok ve Çae Van, *Kore Dili*, çev. Sultan Ferah Akpınar (Ankara: Daesan Foundation, 2003), 112.

⁹ I Ik Sop, Sang Ok ve Çae Van, *Kore Dili*, 139.

¹⁰ 임호빈(Im Hobin), 홍경표(Hong Gyeongpyo) ve 장속인(Cang Sugin). *외국인을 위한 한국어 문법*(Yabancılar İçin Korece Dilbilgisi) (서울: 연세대학교 출판부, 1987), 367.

가끔/gagım/bazen/, 더/do/daha çok/, 오히려/ohiryo/aksine/, 꽤/gve/oldukça(bayağı)/, 벌써/bolso/çoktan/... vb. zarflar örnek olarak gösterilebilir.”¹¹

1. **늘** 응원할 것이다. / Nıl inğvonhal goşida.
Her zaman destekleyeceğim.
2. **가끔** 연락하면 된다. / Gaggım yollakhamyion dönda.
Bazen haber versen yeter.

2.1.2. Türemiş zarflar

“Bu gruba dâhil edilen zarflar yukarıda görülen yapım eklerinden birini alarak veya aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla oluşmaktadır. 새로이/seroi/, 빨리/bballi/hızlı/, 충분히/çunğbunhi/yeterince/, 정말로/cionğmallo/gerçekten/ ,반짝반짝/banccakbanccak/ışıl ışıl/... vb. sözcükler bu grupta yer almaktadır.”¹²

1. **새로이** 본 제품이다. / Seroi bon cepumida.
Yeni gördüğüm bir ürün.
2. **빨리** 가면 안 될까? / Bballi gamyion an dölğga?
Hızlı bir şekilde gitsen olmaz mı?
3. **충분히** 이해합니다./ Çunğbunhi ihehamnida.
Yeterince anladım.
4. **정말로** 축하합니다./ Cionğmallo çukhahamnida.
Gerçekten tebrik ederim.
5. 별이 **반짝반짝** 빛나다./ Byiori banccakbanccak bitnada.
Yıldızlar **ışıl ışıl** parlıyor.

2.1.3. Fiil Çekim Ekiyle Zarflaştırma

“Korece dil yapısında eyleme ‘-게/ge/’ ekinin gelmesiyle birlikte sözcük zarf görevini almaktadır. 되게/döge/çok/ ve 다르게/darige/farklı bir

¹¹임호빈(İm Hobin), 홍경표(Honğ Gyionğpyo) ve 장속인(Canğ Sugin). *외국인을 위한 한국어 문법*(Yabancılar İçin Korece Dilbilgisi), 367.

¹²임호빈(İm Hobin), 홍경표(Honğ Gyionğpyo) ve 장속인(Canğ Sugin). *외국인을 위한 한국어 문법*(Yabancılar İçin Korece Dilbilgisi), 368-371.

şekilde/zarflarında görüldüğü üzere eylemin mastar haline '-게/ge/' zarflaştırma eki eklenmiştir."¹³

1. **되게** 피곤하다. / Döge pigonhada.

Çok yorgunum.

2. 예전보다 **다르게** 꾸미기 시작했다. / Yeconboda darıge ggumigi şicakhetta.

Eskisine nazaran **farklı bir şekilde** süslenmeye başladı.

2.2. Anlamlarına Göre Korece Zarflar

Korece'de zarfların anlam bakımından sınıflandırılmasına bakıldığında ise bu konuda çeşitli dilbilimciler tarafından araştırmaların ve değerlendirmelerin bulunduğu gözlemlenmiştir. Buna göre;

Güney Koreli bilim insanı Han; "Son Nam İk, 1995'te zarfları sentaks ve semantik açıdan iki gruba ayırmıştır. Sentaks açıdan cümle zarfları ve niteleme zarfları; semantik açıdan ise kipsel zarflar, bağlama zarfları, zaman zarfları, yer-mekân zarfları, niteleme zarfları, miktar zarfları, işaret zarfları ve olumsuzluk zarflarıdır."¹⁴ şeklinde belirtmiştir.

Ayrıca yine araştırmacı Han; "Su Cionğ Su'nun 2005'teki kendi çalışmasında zarfları anlam bakımından yer-mekân, zaman, niteleme-durum, miktar ve olumsuzluk olmak üzere 5 gruba ayırmıştır."¹⁵ ifadesini kullanmıştır.

Araştırmacı Çö; "Çö Hyion Be adlı araştırmacı zarfları anlam yönünden durum, simge, miktar, olumsuzluk, emir gibi çeşitli alt bölümlere ayırmıştır."¹⁶ der.

Gim'e göre; "zarflar anlamlarına göre geniş çapta niteleme zarfları ve cümle zarfları olarak ikiye ayrılmaktadır. Niteleme zarfları ise durum zarfları, işaret(belirtme) zarfları, olumsuzluk zarfları ve sembol zarfları

¹³임호빈(Im Hobin), 홍경표(Hong Gyeongpyo) ve 장속인(Cang Sugin). *외국인을 위한 한국어 문법(Yabancılar İçin Korece Dilbilgisi)*, 371.

¹⁴ 서반석(Sio Bansioğ), "결과의 비접속 부사 연구: 결국, 끝내, 드디어, 마침내를 중심으로(Bağlaçsız Sonuç Zarfları Üzerine Bir Çalışma – Gyiołguk, Ggıtne, Dıdio, Maçimne Temelinde)", *국어학*, 87 (2018): 239.

¹⁵ 서반석(Sio Bansioğ), "결과의 비접속 부사 연구: 결국, 끝내, 드디어, 마침내를 중심으로(Bağlaçsız Sonuç Zarfları Üzerine Bir Çalışma – Gyiołguk, Ggıtne, Dıdio, Maçimne Temelinde)", 240.

¹⁶최웅환(Çö Unghvan), "국어 부사의 통사적 지위와 표상(Korece Zarfların Sözdizimsel Konum ve İfadeleri)", *우리말글*, 54 (2012): 26.

olmak üzere dört ana başlığa bölünerek araştırılmıştır.”¹⁷ “Diğer yandan cümle zarfları kendi içinde iki alt sınıfa bölünerek hâl-durum zarfları ve bağlama zarfları olarak belirtilmiştir.”¹⁸

Tablo 2. Anlamlarına Göre Korece Zarflar

Anlamlarına Göre Korece Zarflar	
Niteleme Zarfları	Cümle Zarfları
Durum Zarfları & Miktar Zarfları	Hâl-Durum Zarfları
İşaret(Belirtme) Zarfları	Bağlama Zarfları
Olumsuzluk Zarfları	
Sembol Zarfları	

2.2.1. Niteleme Zarfları

Niteleme zarfları görevi gereği sıfat, fiil ve zarf gibi sözcük türlerinin önüne gelerek durum, işaret(belirtme), sembol ve olumsuzluk yönünden cümlelerin anlamını sınırlandırmaktadır.

2.2.1.1. Durum Zarfları & Miktar Zarfları

Durum zarfları anlam bakımından sözcüğün durumunu nitelemektedir. Durum zarfları içerisinde yer alan miktar zarfları ise cümlede önüne geldiği sözcüğün anlamını miktar bakımından sınırlandırmaktadır. **엄청**/Iomçionğ/çok/ ve **상당히**/sangđanđhi/çok/ gibi sözcükler miktar zarflarına örnek gösterilebilir.

1. **엄청** 기쁘다./ Iomçionğ gibbıda.
Çok mutluyum.
2. **상당히** 남아 있어서 걱정하지마. / Sangđanđhi nama issiosio giokcionğhacima.
Epey kaldığından endişelenme.

2.2.1.2. İşaret (Belirtme) Zarfları

“İşaret zarfları cümle içindeki sözcüğün anlamını yer ve zaman bakımından sınırlandıran zarflardır.”¹⁹ Yer zarflarına örnek olarak

¹⁷ 김종록(Gim Clonğnog), *외국인을 위한 표준한국어문법* (Yabancılar İçin Standart Korece Dilbilgisi) (서울:박이정출판사, 2008), 230.

¹⁸ 김종록(Gim Congnog), *외국인을 위한 표준한국어문법* (Yabancılar İçin Standart Korece Dilbilgisi), 234.

¹⁹ 김종록(Kim Congnog), *외국인을 위한 표준한국어문법* (Yabancılar İçin Standart Korece Dilbilgisi), 231.

여기/yıogi/buraya/ ve 저기/cıogi/şuraya/ sözcükleri örnek gösterilebilirken zaman zarfları için 오늘/onıl/bugün/ ve 내일/neil/yarın/ zarflarını söyleyebiliriz.

1. 여기 오면 전화해요. / Yıogi omyıon cıonhvaheyo.
Buraya gelince ara.
2. 저기 갔는데 아무 없어요. / Cıogi gannınde amu ıobsıoyo.
Oraya gittim ama kimse yok.
3. 오늘 결혼합니다. / Onıl gyıolhonhamnıda.
Bugün evleniyorum.
4. 내일 시험을 할 것이다. / Neil şıhıomıl hal gıoşıda.
Yarın sınava gıreceğım.

2.2.1.3. Sembol Zarfları

“Ses yansıması ve görüntü yansıması sözcüklerin yer aldığı sembol zarfları bir insan veya nesneye ait ses ya da görüntüyü alarak oluşturulmuştur ve cümledeki yüklemi nitelemektedir.”²⁰ Sembol zarflarına örnek olarak 살랑살랑/sallanğsallanğ/püfür püfür /아장아장/acanğacanğ/taytay /, 사뿐사뿐/sabbunsabbun/ağır ağır /ve 구불렁구불렁/gubultonğgubultonğ/zikzak / sözcükler gösterilebilir.

1. 바람이 살랑살랑 불어요. / Baramı sallanğsallanğ burıoyo.
Rüzgar püfür püfür esiyor.
2. 아장아장 걷는 아이가 귀엽다. /Acanğacanğ gıodnın aıga güyıopda.
Taytay yürüyen çocuk tatlı.
3. 여자가 사뿐사뿐 걸어가고 있어요. / Yıocaga sabbunsabbun gıorogago ıssıoyo.
Kadın ağır ağır yürüyor.
4. 차가 길에서 구불렁구불렁 돌고 있다. / Çaga gılesıo gubultonğgubultonğ dolgo idda.
Araba yolda zikzak dönüyor.

2.2.2. Cümle Zarfları

²⁰김문기(Gim Mungi), “감탄사와 부사의 문법 범주적 관련성 연구(Ünlem ve Zarflar Arasındaki Dilbilgisel Sınıflandırma İlişkisi Üzerine Bir Çalışma)”, *한글*, 296 (2012): 129.

“Hâl-durum zarfları ve bağlama zarflarından oluşan cümle zarfları cümle içindeki herhangi bir sözcük grubuna tek başına odaklanmaktansa cümlelerin tamamının niteleme görevi görmektedir.”²¹ Cümle zarflarının cümle içindeki sözdizimine bakıldığında cümlelerin başında olduğu görülmektedir.²²

2.2.2.1. Hâl-Durum Zarfları

Cümlede biçim veya durum gibi özellikleri ifade eden zarf grubudur ve öznenin sahip olduğu duygu ile düşünceleri aktarabilmektedir. “꼭/ggok/mutlaka/ hâl-durum zarfı yüklemde sonuç yahut netice isteyen sözcüktür. 설마/siolma/yoksa/ ise şüphe, varsayım veya tahmin gibi anlamları karşılayan hâl-durum zarfları içerisinde yer almaktadır. Son olarak 제발/cebal/lütfen/istek veya dilek anlamını karşılamak amacıyla cümle içinde kullanılmaktadır.”²³

1. **꼭** 참가해 주세요./ Ggok çamgahe cuseyo.
Mutlaka katılın.
2. **설마** 너야?/ Siolma noya?
Yoksa sen misin?
3. **제발** 용서해 주세요. / Cebal yongsiohe cuseyo.
Lütfen affedin.

2.2.2.2. Bağlama Zarfları

“Korece zarflar arasında yer alan bağlama zarflarının görevi iki cümle veya iki sözcüğü birbirine bağlamaktır.”²⁴ “Kelimeleri birbirine bağlayan bağlama zarfları içinde **및/mit/yanı sıra/** ve **또는/ddonın/ya da/** sözcükleri

²¹ 신서인(Şin Sioin), “담화 구성 요소를 고려한 문장부사 하위분류(Cümle Zarflarının Söylem Bileşenlerine Göre Alt Sınıflara Ayrılması)”, *한국어 의미학*, 44(2014): 90.

²² 신서인(Şin Sioin), “담화 구성 요소를 고려한 문장부사 하위분류(Cümle Zarflarının Söylem Bileşenlerine Göre Alt Sınıflara Ayrılması)”, 92.

²³ 한송화(Han Songhva), “한국어 부사 연구에 있어서의 쟁점과 과제(Korece Zarfların Araştırılmasına Dair Sorunlar)”, *한국어 의미학*, 52 (2016): 225.

²⁴ 고영근 & 구본관(Go Yonğın & Gu Bongvan), *우리말 문법론(Korece Dilbilgisi)*, 134.

örnek olarak gösterilebilir. 그러나/gıriona/fakat/ ve 그리고/gırigo/ve/ ise iki cümleyi birbirine bağlayan bağlama zarfları arasındaki sözcüklerden ikisidir.”²⁵

1. 사과 및 바나나 먹고 싶다. / Sagva mit banana mioggo şipda.
Elmanın yanı sıra muz yemek istiyorum.
2. 핸드폰 또는 컴퓨터 중에 뭐가 좋을까? / Hendıpon ddonn
kıompyutio cunđe mioga coiłgga?
Telefon ya da bilgisayar arasında hangisi iyi?
3. 낮잠 잤다. 그러나 일찍 잠이 왔다./ Naccam cadda. Gıriona ilccik
cami vadda.
Şekerleme yaptım. Fakat erkenden uykum geldi.
4. 어제 콘서트 갔다. 그리고 마트를 구경했다. / Ioce konsıotı gadda.
Gırigo matırlı gugyonghedda.
Dün konsere gittim. Ve marketi gezdim.

3. Korece'deki Olumsuzluk Zarfları

“İnsan dili kullanırken herhangi bir konudaki duygu ve düşüncelerini yansıtmının yanı sıra doğada var olan tüm varlıkları yani doğanın kendisini de bu duruma dâhil etmiştir. Doğada her varlığın zıttı beraberinde kendini oluşturduğundan bu zıtlıklar zamanla dile de aksetmiş ve insan aracılığıyla dildeki yerini almıştır. Sabah-akşam, kısa-uzun, gece-gündüz vb. sözcüklerin hepsi doğada yer alan belirli bir olay, durum veya hareket çerçevesinde gelişerek ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla insan her an gördüğü bu zıtlığı dile aktarmakta gecikmemiştir. Dilbilgisel yönden bu terim olumsuzluk ismini alarak araştırmalara konu olmuştur.”²⁶

Korece dilbilgisi yapısında sözcük türleri arasında yer alan zarfları anlam bakımından sınıflandırıldığında karşımıza çıkan olumsuzluk zarflarının görevi cümle içinde önüne geldiği yüklemın anlamını olumsuz yönden etkilemektedir.

“Korece dilbilgisi yapısında zarf sözcük türüyle sağlanan olumsuzluk iki farklı şekildedir. Bunlardan ilki olan '안/an/' cümle içinde önüne geldiği

²⁵ 한송화(Han Songhva), “한국어 부사 연구에 있어서의 쟁점과 과제(Korece Zarfların Araştırılmasına Dair Sorunlar)”, 226.

²⁶ Nadir İlhan, “Türkçede olumsuzluk”, 45. Türk Dil Bayramı ve Yunus Emre'yi Anma Etkinlikleri 1-13 Mayıs, Karaman Valiliği Karaman Dil - Kültür ve Sanat Dergisi, (2005): 271. http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/nadir_ilhan_turkcede_olumsuzluk.pdf

fiilin anlamını olumsuz hale getirirken isteğe bağlılık esas alındığından niyet olumsuzluk eki olarak da adlandırılabilir. Diğer yandan ‘못/mot/’ olumsuzluk zarfı fiilde yer alan eylemi olumsuz hale getirirken isteğe bağlılık yoktur. Bu nedenle diğer bir deyişle yetenek olumsuzu adı verilmiştir. Yani ‘안/an/’ olumsuzluk zarfı eylemi gerçekleştirme aşamasında yetenek veya beklentiyi karşılayamadığını gösterirken ‘못/mot/’ olumsuzluk zarfı yeteneğin yetersizliğini ya da niyetin olumsuzluğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla cümle içindeki eylemde olumsuzlama yapılırken isteğe bağlılık durumu söz konusu olan ‘안/an/’ olumsuzluk zarfı Korece dilbilgisinde bütün fiillerle birlikte kullanılabilirken ‘못/mot/’ yetenek olumsuzu sadece hareket fiillerini anlam bakımından etkileyebilmektedir.”²⁷ “Çünkü durum fiilleri sıfatlardan oluşması bakımından cümlede öznenin amacına ve niyetine uygun kişisel bir yargı olması sebebiyle ‘안/an/’ olumsuzluk zarfında geçerli olan isteğe bağlılık durumu söz konusu değildir.”²⁸

1. 오늘 차를 안 마셨다. / Onıl çarıl an maşyiodda.
Bugün çay içmedim.
2. 이제 너무 힘들어서 춤을 안 출 것이다. / İce nomu himdıriosio çumıl an çul goşıda.
Artık çok yorulduğum için dans etmeyeceğim.
3. 음식이 안 좋다. / Imşiki an cota.
Yemek güzel değil.
4. 음식이 못 좋다. / Imşiki mot cota.*
Yemek güzel değil.
5. 요즘 일이 많아서 집에 못 간다. / Yocım iri manaso cibe mot ganda.
Son zamanlarda işim çok olduğundan eve gidemedim.
6. 지금 다이어트 중이라서 못 먹을 것이다. / Cigım daiotı cunğirası mot mıogıl goşıda.
Şu an diyet yaptığım için yiyemeyeceğim.

²⁷ 손남익(Son Namik), “국어 부사와 수수식 대상(Korece Zarflar ve Nitelediği Nesnelere)”, *한국어학*, 4 (1996): 63.

²⁸ 김종록(Gim Conğnog), *외국인을위한표준한국어문법* (Yabancılar İçin Standart Korece Dilbilgisi), 233.

Yukarıda yer alan 1,2 ve 3. Korece örnek cümlelerde 안/an/' olumsuzluk zarfının cümle içindeki kullanımına değinilmiştir. 1 ve 2. Cümlelerin yüklemelerinin hareket fiili, 3. Cümlelerin fiilinin ise durum fiili olduğu görülmektedir. Fakat Korece dilbilgisinde anlam bakımından herhangi bir yanlışlık olmamasının sebebi 안/an/' olumsuzluk zarfının sahip olduğu isteğe bağlılık durumudur. 4, 5 ve 6. Cümlelerde yer alan '못/mot/' olumsuzluk zarfı ise 3. Cümlede durum fiiliyle kullanıldığı için cümle dilbilgisi kuralları açısından yanlıştır. Bunun nedeni '못/mot/' olumsuzluk zarfında isteğe bağlılığın olmaması durumudur. Yani 3 ve 4. Cümlede kullanılan güzel ol- fiili öznenin yeteneğinin yetersiz olmasına bağlı değildir.

4. Türkçe Olumsuzluk Ekleri

Korece cümlelerin Türkçe karşılıklarında ise cümlelerin anlamını doğru bir şekilde aktarabilmek için 안/an/' olumsuzluk zarfı yerine -mA olumsuzluk eki kullanılırken '못/mot/' olumsuzluk zarfı Türkçe dilbilgisinde yer alan yeterlik fiilinin olumsuzuyla sağlanmıştır.

4.1. Türkçe Olumsuzluk Eki -mA²⁹

"Dilbilgisinde yer alan olumsuzluk terimi fiil veya cümlelerin anlamının tamamını veya bir kısmını aksi yönde çevirerek muhataba aktarma görevi görmektedir." ³⁰ Dilbilgisi yapısında bu görevleri yerine getiren araçlar dillere göre değişiklik göstermektedir. Bazı dillerde zarfların yerine getirdiği bu görevi bazı dillerde olumsuzluk ifadesi sağlamaktadır. "Türk dilbilgisinde ise standart olumsuzluk ifadesi tarihi dönemlerden beri fiillerin köküne eklenen olumsuzluk eki -mA'dır." ³¹ "Türkçe olarak yazılmış ilk metinlerden bu yana yüklem görevi gören çekimli fiillerle birlikte kullanılarak onlara olumsuzluk anlamı katan -mA olumsuzluk ekidir. Fiil kökünden ve gövdesinden sonra gelerek anlamı olumsuz bakımdan etkileyen -mA eki sayesinde olumsuz fiil cümleleri ortaya çıkmaktadır.

²⁹ Türkçede sözcük çekimlerinde ekler ünlü-ünsüz uyumundan dolayı ses değişimine uğramaktadır. Bu makalede -ma, -me, -mı, -mi olarak şekil değiştiren olumsuzluk eki -mA, makalenin geri kalanında bu ses değişimleri için ortak bir ifade kullanılması amacıyla sadece olumsuzluk eki -mA olarak adlandırılacaktır.

³⁰ M. Selen Çürük, "Olumsuzluğun üstdilsel kullanımı", *Türkbilgi*, 26 (2013): 91. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/990756>

³¹ Hirik, "Anlam Değiştirme Aracı Olarak", 171-172.

İlhan olumsuzluk eki olan –mA ekini olumsuz çatı eki olarak isimlendirmiştir.”³²

Türkçe kaynaklarda bu konu hakkında Hirik; “Korkmaz, Türkçe dilbilgisi yapısında olumsuzluğu ifade edebilmek için fiil cümlelerinde fiile –mA olumsuz eki gelirken isimle oluşturulan isim cümlelerine değil sözcüğü eklenmesi gerektiğini belirtir.”³³ ifadesini aktarmıştır.

Ediskun’a göre; “–mA olumsuzluk ekini fiil kipleri konusuna dâhildir ve eylemin yapılmadığını belirtmek amacıyla fiilin köküne veya gövdesine –mA olumsuzluk ekinin gelerek oluşturduğu fiil biçimine olumsuz fiil adı verilir. –mA olumsuzluk eki fiile ünlü uyumuna uygun şekilde yerleştirilmektedir.”³⁴ Çünkü fiile gelen zaman ekleriyle birlikte olumsuzluk eki değişim göstermektedir. Korkmaz bu durumu açıklarken şu ifadeleri kullanmıştır:

*–ma biçimbirimi bazı fiil çekimlerinde, özellikle de –(I)yor ekiyle kurulan şimdiki zamanın çekiminde, ünlüsü bakımından bir /-A+ / > /-I+ / değişimine uğrar. Bu durum yazı diline de geçmiştir: almıyor, kakmıyor, gelmiyor, görmüyor gibi. Bu tür daralmalarda geniş bir ünlünün kulağa hoş gelmemesinin etkisi dışında, y ünsüzünün yanındaki ünlüleri daraltma etkisinin de payı vardır.*³⁵

Bilgegil’e göre; “herhangi bir fiile olumsuzluk anlamı katmak istendiğinde fiilin köküne ya da gövdesine –mA olumsuzluk eki getirilmektedir.”³⁶

Delice; “–mA olumsuzluk eki fiil genişletme ekleri içerisine dâhildir. Fiil genişletme ekleri yapılarından bağımsız olarak yüklem olan fiillerin zaman, şekil, olumsuzluk ve soru gibi yönlerden anlamının değiştirilmesi ve zenginleştirilmesini sağlamaktadır. Olumsuzluk eki –mA’dır fakat geniş zamanda kullanıldığında birinci tekil dışındaki tüm şahıslarda –mAz olarak değişir. Olumsuzluk eki fiilin köküne gelerek anlamı değiştirmeden fiile sadece olumsuzluk anlamı katmaktadır. Sadece fiile değil cümleye de olumsuzluk katarak anlamı genişletmeye ve sınırlandırmaya yardımcı olduğundan genişletme eki olarak ifade etmek daha doğrudur.”³⁷

³² İlhan, “Türkçede Olumsuzluk”, 271.

³³ Hirik, “Türkiye Türkçesinde Olumsuzluk Eki”, 25.

³⁴ Haydar Ediskun, *Yeni Türk Dilbilgisi* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2017), 173-174.

³⁵ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)* (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003), 128.

³⁶ M. Kaya Bilgegil, *Türkçe Dilbilgisi* (Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi, 2014), 248.

³⁷ H. İbrahim Delice, *Sözcük Türleri* (İstanbul: Asitan Kitap, 2017), 109-110.

Hirik'in aktarımıyla Bright ise; "cümle içinde ek şeklinde yer alan bir anlam birim yüklemde olumsuzluğa neden olabilir ve Türkçe dilbilgisi yapısında bu anlam birim olumsuzluk eki -mA'dır."³⁸ İfadesini kullanır.

Türkçede olumsuzluk ekinin cümlede fiillerle nasıl kullanıldığını aşağıdaki örnek cümlelerde görebiliriz.

1. Bugün ders çalışmayacağım.
2. Üç gündür okula gitmiyorum.
3. Dün çok fazla yorulduğum için yemek yapmadım.
4. Bebek günlerdir uyumuyuyor.
5. Artık ilaç kullanmayacağım.

Yukarıda yer alan tüm örneklerde fiile gelen olumsuzluk eki -mA cümledeki eylemin özne tarafından gerçekleşmediğini veya gerçekleşmeyeceğini aktarmaktadır. Cümledeki fiilin anlamını olumsuz yönden etkileyen olumsuzluk ekleri Türkçe dilbilgisi kurallarına göre aldıkları zaman ekleriyle birlikte ünlü uyumuna uyacak şekilde değişim göstermiştir. Örnek 2 ve örnek 5'te bu dilbilgisi kuralının uygulandığını görmekteyiz.

4.2. Yeterlik Fiilinin Olumsuzluğu

Türkçede olumsuzluk ekiyle yapılan yeterlik fiilinin olumsuzluğu konusu çeşitli dilbilimciler tarafından farklı şekillerde incelenmiştir. Yeterlik fiilinin olumsuzunu açıklayabilmek için önce yeterlik fiilini ele almak gerekmektedir. Yeterlik fiilinin ne olduğu konusuna bakacak olursak bu konuda çalışmalarını paylaşan kişilerden birkaçı aşağıdaki gibidir.

Kara'ya göre; "Türkçe, dilbilgisi yapısına bakıldığında fiillerin yapı bakımından üç gruba ayrıldığı görülmektedir. Bunlar sırasıyla basit fiiller, türemiş fiiller ve birleşik fiillerdir. Basit fiiller herhangi bir yapım eki almadan kök haliyle kalan fiilleri ifade ederken türemiş fiiller köküne yapım eki alarak başka bir fiilin oluşmasıyla ortaya çıkmaktadır. Son olarak birleşik fiiller birden fazla kelimenin bir araya gelerek oluşturduğu yeni fiillere denir. Birleşik fiiller de kendi içinde dört alt sınıfa ayrılmaktadır. Birleşik fiillerin alt sınıfları sırasıyla bir isme -et, -eyle, -ol, -kıl yardımcı fiillerin eklenmesiyle meydana gelen birleşik fiiller, tasvir fiilleri, deyim anlamlı birleşik fiiller ve ikili birleşik fiillerdir. Yeterlik fiili bunlar içinden tasvir fiillerine dâhil olmaktadır. Tasvir fiilleri esas fiile zarf-fiil ekinden sonra tasvir fiilinin getirilmesiyle oluşur. Bu oluşumda yer alan zarf fiil ekleri /-

³⁸Hirik, "Türkiye Türkçesinde Olumsuzluk Eki", 15.

(y)A/, -(y)I/, /-(y)Ip/'tır. Tasvir fiili ise esas fiildeki oluş ve kılışın biçimini tasvir etmek amacıyla birtakım anlamsal özellikler verebilmek için kullanılan -bil, -yaz, -ver, -dur, -kal, -git, -gel vb. yardımcı fiiller arasındadır."³⁹

"Tasvir fiilleri arasında yer alan yeterlik fiili esas fiile zarf-fiil eki sonrasında -bil yardımcı fiilinin eklenmesiyle oluşmaktadır. Yeterlik fiilinin cümle içinde anlam bakımından işlevleri oldukça çeşitlidir. Bu işlevler arasında yeterlik (muktedirlik / gücü yetme), yetenek, yetmezlik (kılamama), ihtimal, kılamama ihtimali, kılmama ihtimali, rica, izin, tavsiye, yasak, zıtlığa hazırlık, hayret ve iltifat gibi pek çoğu bulunmaktadır."⁴⁰ Bunlardan birkaçına değinecek olursak;

- **"Yeterlik (Muktedirlik / Gücü Yetme):** Bu işlevler arasındaki en önemli ve ilk olarak akla gelen anlamı eylemde belirtilen iş, oluş ve kılışı yapabilmeye gücünün olduğu anlamını vermektir. Yeterlik fiilinin bu anlamında özne eylemi yapabilmek için yeterli güce, isteğe ve gayrete sahip olduğunu ifade etmek istemektedir.
- **Yetenek:** Yeterlik ile yapısı bakımından benzer işleve sahiptir fakat cümle içindeki bağlamda eylemdeki iş, oluş veya kılışa gücü yetmekten ziyade doğuştan gelen bir yetenek sonucu yapabildiğini gösterme anlamı vermek için kullanılmaktadır. -Bil fiilinin bu anlamında özne ek olarak bir gayret gösterme zorunda değildir.
- **Yetmezlik (Kılamama):** -bil fiilinin bu anlamı dilbilgisi kitaplarında yeterlik fiilinin olumsuzu şeklinde anlatılmaktadır. Yetmezlik tasvir fiilinde öznenin doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmiş olduğu sebepler sonucunda eylemi gerçekleştirme gücünün olmadığını ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır."⁴¹

Kara, yeterlik fiilinin olumsuz halini yetmezlik (kılamama) özelliği içerisinde belirtmiş ve özelliklerini açıklamıştır.

Ediskun'a göre; "fiiller yapılarına göre kök fiiller, türemiş fiiller ve birleşik fiiller olarak üç gruba ayrılmaktadır."⁴² "Yeterlik fiilinin içinde bulunduğu birleşik fiiller, iki veya ikiden fazla kelimenin birleşmesiyle ortaya çıkan fiillerdir. Birleşik fiiller ilk olarak 4 ayrı gruba bölünür, o gruplarda ise kendi içinde yeni sınıflandırmalar yapılmıştır. Sınıflandırma incelendiğinde birinci grupta yeterlik fiilleri, tezlik fiilleri, sürerlik fiilleri,

³⁹Funda Kara, ""Bil-" Tasvir Fiilinin İşlevleri", *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,6/1 (Kış 2011), 1422-1423. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2208>

⁴⁰Kara, ""Bil-" Tasvir Fiilinin İşlevleri", 1429-1435.

⁴¹ Kara, ""Bil-" Tasvir Fiilinin İşlevleri", 1429-1430.

⁴²Ediskun, *Yeni Türk Dilbilgisi*, 224.

yaklaşma fiilleri, beklenmezlik fiilleri, gereksime fiilleri ve yapmacık fiiller gibi iki veya ikiden fazla fiilin bir araya gelerek oluşturduğu birleşik fiiller bulunmaktadır. İkinci grupta ise başlama fiilleri, bitirme fiilleri, davranma fiilleri gibi ortaç ve yardımcı fiil -ol'un bir araya gelerek oluşturduğu birleşik fiiller vardır. Üçüncü grup isim soyundan gelen bir sözcüğün -et, -eyle, -kıl, -buyur, -ol yardımcı fiillerinin arasından biriyle bir araya gelerek oluşturduğu birleşik fiilleri içinde barındırmaktadır. Son gruba anlam bakımından kaynaşmış birleşik fiiller eklenmiştir. Yeterlik fiili bu sınıflandırmada ilk gruptadır ve birinci grup 8 ayrı alt sınıfa ayrılmaktadır. Bu gruba dâhil olan birleşik fiillerde temel fiil kelimenin başından olan esas fiil veya gövdesiyken esas fiile bir renk veya görünüş kazandırma amacı taşıyan kelimenin sonunda olan fiiller tasvir fiilleri adını almaktadır. Tasvir fiillerinden iver-, bil-, tut-, gel- esas fiile çeşitli anlamlar katarak onu tasvir etmeye ve esas fiilin görünüş kazanmasını amaçlamaktadır."⁴³

Ediskun; "yeterlik fiili esas fiilde geçen eyleme öznenin gücü yetme, başarma, becerme anlamı katmasına yardımcı olmaktadır."⁴⁴ der. Ayrıca "yeterlik fiile esas eyleme olasılık, olanak ve rica anlamları da kazandırabilmektedir. Yeterlik fiilinin olumsuzluğu iki farklı şekilde gerçekleşebilir. Birinci yeterlik olumsuzluğu asıl şeklidir ve bu öznenin esas fiilde geçen eyleme gücünün yetmediğini, başaramadığını veya beceremediği anlamlarını vermek amacıyla kullanılır. İkinci yeterlik olumsuzunda ise esas fiildeki eylemi öznenin isteğe, keyfe ya da seçime bağlı olarak yapmadığı anlamını verir. Yeterlik fiili yapılırken esas fiile bugün için istek eki adının verilebileceği -e ekinde sonra -bil tasvir fiilinin eklenmesiyle oluşur. Yeterlik fiilinin olumsuzluğu iki şekilde yapılmaktadır."⁴⁵

a) "Esas fiile 'gücü yetmek, kudreti olmak' anlamı taşıyan umak mastarının olumsuz hali olan uma(mak)'ın genişlemiş hali eme(mek) ve ama(mak) köklerinin eklenmesiyle yeterlik fiilinin esas olumsuzluğu yapılmaktadır."⁴⁶

1. Gel-eme-, yap-ama-...

b) "Yeterlik fiilinin ikinci olumsuz biçimi ise esas fiile istek eki olan -e ekinin ardından -bil tasvir fiilinin getirmesiyle oluşturulmaktadır."⁴⁷

⁴³Ediskun, *Yeni Türk Dilbilgisi*, 228.

⁴⁴ Ediskun, *Yeni Türk Dilbilgisi*, 228.

⁴⁵ Ediskun, *Yeni Türk Dilbilgisi*, 228-229.

⁴⁶ Ediskun, *Yeni Türk Dilbilgisi*, 228-229.

⁴⁷ Ediskun, *Yeni Türk Dilbilgisi*, 228-229.

1. Gitme-(y)e-bil...

Bilgegil'e göre; "fiiller yapı bakımından basit, bileşik ve türetilmiş olmak üzere üç grupta incelenmektedir. Aynı şekilde bileşik fiilleri ise kendi içinde yardımcı fiillerle oluşturulan bileşik fiiller, iki fiilin birleşmesiyle oluşan bileşik fiiller ve kaynatma yoluyla oluşan bileşik fiiller olmak üzere üç alt sınıfa ayrılmıştır. Bileşik fiillerin arasında yeterli fiilin de dâhil olduğu iki fiilin birleşmesiyle oluşan bileşik fiillerde birleşen ki fiilden ikincisi birinci fiilin anlamını değiştirir. Bu yüzden bu sınıfa dâhil olan yeterli fiilin de birinci fiilin anlamını değiştirmek amaçlandığı için birinci fiilin istek kipi üçüncü şahsının ardından -bil fiilinin eklenmesiyle meydana gelmektedir. Yeterlik fiilinin öznenin eylemi yapabilme gücünü ifade etmek için kullanılmasının yanı sıra zaman zaman, imkân ve ihtimal anlamı vermek için de cümlede yer alma gibi özellikleri mevcuttur."⁴⁸ Diğer yandan "eyleme gelen olumsuzluk eki -mA, yeterli fiillerinin olumsuz yapılrken yeterli fiili -mA (yet-mA) olarak şekil değiştirir."⁴⁹

Delice'ye göre; "yeterlik fiili yeterlilik kipidir ve yeterlilik kipinin cümledeki öznenin temel fiildeki iş, oluş veya kılışa güç yetirebilme anlamı vermektedir. Yeterlilik kipi asıl fiile -a kipliği ve -bil fiilinin eklenmesiyle meydana gelir. Bunlar fiile gelen zaman ve şekil eklerinden bağımsızdırlar."⁵⁰

1. Uykusuzluğa dayanamam.
2. Senin için bu işi halledemem.
3. Hava sıcak olduğundan kalın giyinemeyeceğim.
4. Yapacak ödevlerim olduğu için hemen uyuyamam.
5. Sanırım bugün seni göremem.

Yukarıda yeterli fiilinin olumsuz olarak cümle içinde ekin nasıl kullanıldığı görülmektedir. Olumsuzluk eki -mA'da olan ünlü uyumu kuralının yeterli fiilinin olumsuzuyla yapılan cümlelerde de geçerli olduğunu görebilmekteyiz.

5. Sonuç

Bu çalışmada Korece dilbilgisinde yer alan '안/an/' ve '못/mot/' olumsuzluk zarflarının Türkçe dilbilgisi yapısında hangi dilbilgisel yapıyla

⁴⁸ Bilgegil, *Türkçe Dilbilgisi*, 250-251.

⁴⁹ Bilgegil, *Türkçe Dilbilgisi*, 248.

⁵⁰ Delice, *Sözcük Türleri*, 100.

karşılık bulduğu konusuna değinilerek iki dil arasında yer alan benzerlik ve farklılıklar ortaya çıkarılmıştır. Buna göre;

- Her iki dil de olumsuzluk ifadelerinin cümleye kattığı anlam ve cümledeki yeri yönünden benzerlik gösterirken dilbilgisel sınıflandırma açısından Türkçe ve Korece arasında farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır.
- Korece olumsuzluk ifadeleri zarflar kategorisine dâhil edilmiş ve olumsuz zarfı olarak kullanılan ifadeler öznenin yüklemi gerçekleştirmek için sahip olduğu isteğin yanı sıra yeterliliği göz önünde bulundurularak isimlendirilmiştir. Türkçede ise olumsuzluk ifadeleri dilbilgisel sınıflandırmada fiile eklenen ekler kategorisindedir. Korece olumsuzluk ifadelerinde olduğu gibi cümlede yükleme olumsuzluk anlamı verirken öznenin yüklemdeki eylemi gerçekleştirmedeki isteği ve yeteneği dikkate alınmaktadır.
- Korece dilbilgisinde isteğe bağlılığın olmadığı durum fiillerinde '못/mot/' olumsuzluk zarfının kullanılamaması durumu Türkçe dilbilgisi yapısında bulunmamaktadır. Türkçe dilbilgisinde yer alan olumsuzluk ifadeleri bütün fiillerle kullanılabilir.
- Türkçe olumsuzluk ifadeleri eylemdeki diğer eklerle birlikte ünlü uyumuna uymak zorundadır. Fakat Korece'de olumsuzluk anlamı vermek amacıyla kullanılan zarflar için bu kural geçerli değildir.
- Korece'deki '못/mot/' olumsuzluk zarfının Türkçe karşılığı olan yeterlik fiili -mA, anlam olarak yeterlilik anlamının yanı sıra ihtimal, izin, rica vb. anlamları da cümleye katabilir fakat '못/mot/' olumsuzluk zarfının cümleye verdiği anlam sadece öznenin yüklemi gerçekleştirmedeki yeteneği ve yeterliliği olarak sınırlandırılmıştır.

Türkçe ve Korece zarflar konusunda yapılan bu çalışmanın gelecekte Ural-Altay dil ailesindeki dillerin akraba olup olmadığı konusuna dair literatürde yapılacak olan araştırmalara kaynak olması ve yardımcı olması amaçlanmıştır. Türkçe kaynaklarda Korece olumsuzluk zarfına dair herhangi bir araştırma olmaması açısından oldukça öneme sahip bu çalışmanın Korece ve Korece'nin dilbilgisi yapısını öğrenmek veya daha iyi kavramak isteyenlere faydası olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma sadece olumsuzluk konusu ile sınırlandırıldığından ileride Korece'de bulunan diğer zarfların da karşılaştırmalı şekilde incelenmelidir.

Kaynakça

- 김문기(Gim Mungi). "감탄사와부사의문법범주적관련성연구(Ünlem ve Zarflar Arasındaki Dilbilgisel Sınıflandırma İlişkisi Üzerine Bir Çalışma)". *한글*. 296 (2012): 123-150.
- 김종록(Gim Congnog). *외국인을위한표준한국어문법* (Yabancılar İçin Standart Korece Dilbilgisi). 서울: 박이정출판사, 2008.
- 고영근&구본관(Go Yıonggin & Gu Bongvan). *우리말문법론*(Korece Dilbilgisi). 서울: 집문당, 2008.
- 한승화(Han Songhva). "한국어부사연구에있어서의쟁점과과제(Korece Zarfların Araştırılmasına Dair Sorunlar)". *한국어의미학*. 52 (2016): 223-250.
- 서반석(Sio Bansioğ). "결과와의비접속부사연구: 결국, 끝내, 드디어, 마침내를 중심으로(Bağlaçsız Sonuç Zarfları Üzerine Bir Çalışma – Gyıoğuk, Ggıtne, Dıdıo, Maçimne Temelinde)". *국어학*, 87 (2018): 237-265.
- 손남익(Son Namik). "국어부사와수식대상(Korece Zarflar ve NitelediğiNesnel)". *한국어학*. 4 (1996): 47-66.
- 신서인(Şin Soioin). "담화구성요소를고려한문장부사하위분류(Cümle Zarflarının Söylem Bileşenlerine Göre Alt Sınıflara Ayrılması)". *한국어의미학*. 44 (2014): 89-118.
- 임호빈(İm Hobin), 홍경표(Hong Gyıongpyo) ve 장속인(Cang Sugin). *외국인을위한한국어문법*(Yabancılar İçin Korece Dilbilgisi). 서울: 연세대학교출판부, 1987.
- 최웅환(Çö Unghvan). "국어부사의통사적지위와표상(Korece Zarfların Sözdizimsel Konum ve İfadeleri)". *우리말글*. 54 (2012): 25-55.
- Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003.
- Bilgegil, M. Kaya. *Türkçe Dilbilgisi*. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi, 2014.
- Çürük, M. Selcen. "Olumsuzluğun Üstdilsel Kullanımı". *Türkbilim*. 26(2013): 91-106. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/990756>
- Delice, H. İbrahim. *Sözcük Türleri*. İstanbul: Asitan Kitap, 2017.
- Ediskun, Haydar. *Yeni Türk Dilbilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2017.
- Eker, Süer. *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2005.
- Hirik, Erkan. "Anlam Değişirme Aracı Olarak Olumsuzluk Eki -mA". *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*. 44 (Kış 2015): 167-185. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRrMk16WTNOdz09>
- Hirik, Erkan. "Türkiye Türkçesinde Olumsuzluk Eki". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, 2010.
- I Ik Sop, Sang Ok ve Çae Van. *Kore Dili, Çeviren Sultan Ferah Akpınar*, Ankara: Daesan Foundation, 2003.

İlhan, Nadir. "Türkçede olumsuzluk". 45. Türk Dil Bayramı ve Yunus Emre'yi Anma Etkinlikleri 1-13 Mayıs, *Karaman Valiliği Karaman Dil - Kültür ve Sanat Dergisi*. (2005): 271-279. http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/nadir_ilhan_turkcede_olumsuzluk.pdf

Kara, Funda. "'Bil-' Tasvir Fiilinin İşlevleri". *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 6/1 (Kış 2011): 1421-1438. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2208>

Korkmaz, Zeynep. *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003.

Seçkin, Pelin. "Türkçede Dilsel Bir Kategori Olarak Olumsuzluk". Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2018.

Soykan, Ömer Naci. "Sözdizim ile Anlambilim Arasındaki Bağlantıya Türkçe Açısından Bir Bakış". *Kayı-Üludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi* 20, (2013): 139-152. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/149825>